سیاست و مجلس

آبادگران دوم ۴
مجلس قانع نشد ۵

سیاست بین‌الملل

قانون، حکومت و لیبرالیسم ۶
حمایت آمریکا از ادامه جنگ ۷

سیاست بین‌الملل

پرونده یک فرمانده جنایتکار اسرائیلی ۸
چنگیزخان پیش قراول جهانی سازی .. ۹

نهادهای مدنی

فعالیت مجمع وبلاگ‌نویسان ایران ۱۰

نگاهی به سفر احمدی‌نژاد به تاجیکستان

گردهمایی پارس‌زبانان در دوشنبه

گروه سیاسی، محمدرضا سرداری: محمود احمدی‌نژاد رئیس‌جمهور ایران پس از پایان سفرش به ترکمنستان راهی دوشنبه پایتخت تاجیکستان شد تا در اجلاس بلندپایه سه کشور پارسی‌زبان ایران، تاجیکستان و افغانستان شرکت کند. در این اجلاس قرار است ۵ سند مهم امنیتی، تجاری و اقتصادی به امضای سران سه کشور شرکت‌کننده در این اجلاس برسد. سفیر ایران در تاجیکستان اعلام کرده است احمدی‌نژاد علاوه بر شرکت در این اجلاس سه‌جانبه تفاهم‌نامه‌های دوجانبه‌ای نیز با تاجیکستان امضا خواهد کرد که شامل ۵ سند همکاری است. به گفته وی همکاری ایران، تاجیکستان و افغانستان در مبارزه با تروریسم و قاچاق مواد مخدر از محورهای مهم گفت‌وگوهای سه‌جانبه سران سه کشور خواهد بود. اجلاس سه‌جانبه ایران، افغانستان و تاجیکستان که برای نخستین‌بار پس از زمان استقلال تاجیکستان و استقرار یک دولت واحد در افغانستان برگزار می‌شود گام موثر این سه کشور برای بهره‌برداری از عنصر فرهنگ و زبان برای همگرایی بیشتر است. از این رو جا دارد ابتدا نگاهی به نقش فرهنگ و زبان در ایجاد اتحادهای منطقه‌ای در عرصه بین‌المللی داشته باشیم.

■ نقش فرهنگ و زبان مشترک در ایجاد ائتلاف‌های منطقه‌ای

نقش فرهنگ و به‌ویژه زبان مشترک در ایجاد ائتلاف‌های منطقه‌ای نقشی غیرقابل انکار است. امروزه نظریات پساساختارگرایانه در روابط بین‌الملل تاکید بسیاری بر نقش ادبیات و فرهنگ مشترک در روابط بین‌الملل دارد. ژاک دریدا و میشل فوکو اندیشمندان معاصر فرانسوی پسامدرن تاثیرات فرهنگ، نشانه و زبان را در افزایش و کاهش قدرت ملل مورد بررسی و کنکاش جدی قرار داده‌اند و معتقدند امروزه عناصر فرهنگی نظیر رسانه‌ها و محصولات فرهنگی نقشی تعیین‌کننده در مناسبات بین‌المللی دارند و یا پساساختارگرایانی چون شاپیرو به مقوله‌ای چون امنیت مدرن اشاره می‌کنند و آن را محصول هویت‌های مشترک می‌دانند. به این معنا که اگر یک هویت مشترک میان ملل جهان ایجاد شود می‌توان سخن از تامین امنیت در سطح بین‌المللی راند. از این جمله می‌توان چنین اقتباس کرد که کشورهای دارای هویت مشترک می‌توانند به امنیت مطلوبی میان خویش دست یابند. در این میان می‌توان به تجارب مهمی که در عصر کنونی روابط بین‌الملل به‌وجود آمده است اشاره کرد. امروزه ایجاد اتحادیه اروپا براساس یک هویت مشترک در دست توجه قرار دارد. اتحادیه کشورهای عربی با فرهنگ و زبان مشترک ازجمله دیگر نمونه‌هایی است که در جهان امروز می‌توان به آن اشاره کرد. بنابراین می‌توان گفت امروزه کشورها تلاش می‌کنند تا با تکیه بر عناصر مشترک فرهنگی به نوعی اتحاد منطقه‌ای برای دستیابی به امنیتی پایدار دست یابند. اما با این حال ایران برای استفاده از این عنصر برای تامین امنیت و تثبیت موقعیت خویش همواره دچار مشکلاتی در منطقه بوده است. مشکلاتی چون فرهنگ‌های متنوع و زبان‌های مختلف در منطقه که به نوعی زمینه را برای ایجاد یک ائتلاف یکپارچه دشوار کرده است. ایران از یک سو با اعراب دارای هم‌کیشی و همجواری است. اعراب همسایه ایران با اینکه از منظر دینی و مذهبی دارای اشتراکاتی هستند اما به لحاظ فرهنگ و زبان که دو عنصر تعیین‌کننده در ایجاد یک ائتلاف منطقه‌ای است دچار افتراق هستند. از سوی دیگر در همجواری ایران فرهنگ‌های متفاوت ترک قرار دارد و فرهنگ هندویی نیز در شرق ایران مستقر است. ایران با اینکه با این فرهنگ‌ها مناسبات قابل قبولی برقرار کرده است اما این افتراقات هیچگاه اجازه نداده‌اند تا به ایجاد یک اتحاد منطقه‌ای پایدار بینجامند. از این رو ایران نیم‌نگاهی به کشورهای هم‌زبان و هم فرهنگ خویش داشته است. اما کشورهای افغانستان و تاجیکستان برخلاف ایران ازجمله کشورهای ضعیف منطقه هستند که وجود چندپارگی سیاسی و بحران‌های داخلی سال‌ها است که این کشورها را دچار عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی همه‌جانبه کرده است. ایران گرچه تلاش کرده تا با کمک‌های خود به این دو کشور وضعیت آنها را بهبود بخشد اما این دو کشور تا رسیدن به وضعیتی قابل قبول هنوز راه درازی در پیش دارند.

■ روابط ایران با تاجیکستان و افغانستان در یک نگاه

روابط ایران با تاجیکستان سابقه‌ای بیش از ۱۶ سال ندارد. از بدو استقلال تاجیکستان، ایران تلاش زیادی کرد تا نفوذ خویش را در این کشور افزایش دهد. سیاست خارجی ایران در بدو استقلال تاجیکستان حمایت از گروه‌های اسلامگرا به رهبری سیدعبدالله نوری بود که گرایش زیادی به ایران داشت. از سوی دیگر امام علی رحمانف رئیس‌جمهور مقتدر تاجیکستان مورد حمایت روسیه بود. از این رو سیاست خارجی ایران دچار تحول شد و ایران سعی کرد تا با میانجیگری میان اسلام‌گرایان و دولت مرکزی تاجیکستان موقعیت خود را در این کشور تثبیت کند. این سیاست البته نتیجه داد و تاجیکستان با برقراری یک آشتی ملی و دعوت از احزاب مخالف برای سهیم شدن در قدرت پروسه مهمی از بحران مشروعیت و توزیع را پشت سر گذاشته است. ایران نیز پس از برقراری آرامش در تاجیکستان سعی کرد تا روابط خود را با دولت مرکزی تحکیم بخشد. ارتقای روابط میان ایران و تاجیکستان البته تا اندازه‌ای نیز تابع بهبود مناسبات ایران و روسیه بود. پس از ریاست‌جمهوری ولادیمیر پوتین و فاصله گرفتن روسیه از سیاست‌های غرب‌گرایانه یلتسین، روابط ایران و روسیه نیز تعریفی دوباره یافت و روس‌ها بر نقش ایران در مناسبات آسیای میانه نگاهی سازنده‌تر اتخاذ کردند. این تغییر رویکرد در بسط مناسبات ایران و روسیه نیز بی‌تاثیر نبود. پس از این گشایش، ایران فعالیت‌های تجاری و عمرانی خود را در تاجیکستان گسترش داد و این روند تا کنون نیز ادامه دارد. براساس گزارش خبرگزاری رسمی کشور، ایران یکی از صادرکنندگان عمده مواد غذایی و نیز مصالح ساختمانی به تاجیکستان و در عین حال از واردکنندگان آلومینیوم و پنبه این کشور است. امروز ایرانیان ۴۵ بنگاه تجاری، موسسه، کارخانه و شرکت مهندسی تولیدی در تاجیکستان دارند. از آغاز استقلال تاجیکستان تا امروز، ۱۵۰ سند همکاری در زمینه‌های مختلف بین دو کشور امضا شده است. تاکنون ده‌ها هیات اقتصادی، تجاری و فرهنگی از ایران به تاجیکستان سفر کرده‌اند و موافقتنامه‌هایی را به امضا رسانده‌اند. حجم تجارت بین دو کشور ایران و تاجیکستان تا سال ۸۰ سالانه حدود ۴۰ میلیون دلار اعلام شده بود، ولی گفته می‌شود این رقم در سال ۸۳ به ۹۵ میلیون دلار رسیده است که ۸۵ میلیون دلار آن صادرات طرف ایرانی است، البته برخی از منابع می‌گویند آمار مبادلات تجاری دو کشور خیلی بیشتر از این رقم است ولی به خاطر فرار از مالیات، تجار از دادن آمار واقعی خودداری می‌کنند. همچنین قرار است احمدی‌نژاد طی سفر خویش به تاجیکستان تونل استراتژیک ازتاب را که به طول ۵ کیلومتر توسط ایران ساخته شده است افتتاح کند. این تونل که تونل دوستی ایران و تاجیکستان نام گرفته است شمال و جنوب تاجیکستان را به یکدیگر وصل می‌کند و بن‌بست ارتباطی این کشور را می‌شکند. قرارداد احداث این تونل در زمان سفر محمد خاتمی رئیس‌جمهور پیشین به تاجیکستان منعقد شده بود. ایران با سرمایه‌گذاری در تاجیکستان به‌ویژه در ساخت این تونل و آغاز عملیات ساخت نیروگاه «سنگتوده ۲» علاقه‌مندی خود را به رشد و توسعه این کشور نشان داده است. روابط ایران و افغانستان نیز پس از وقایع یازدهم سپتامبر و سقوط طالبان، دارای فراز و نشیب‌هایی بوده است. سقوط طالبان در افغانستان و استقرار یک دولت یکپارچه در افغانستان از یک سو یک موفقیت بزرگ برای ایران بود. حضور طالبان در مرزهای شرقی ایران، این مناطق را به شدت ناامن کرده بود و ایران هزینه‌های بسیاری بابت این ناامنی پرداخت. تقویت افراطی‌گری در افغانستان نیز خطر جدی دیگری بود که ایران را به شدت تهدید می‌کرد. بنابراین استقرار دولت کنونی در افغانستان دارای محاسن بزرگی بود اما از سوی دیگر حضور نیروهای خارجی در افغانستان همچنان یک تهدید برای ارتقای روابط دوجانبه میان ایران و افغانستان است. مناسبات افغانستان با آمریکا از یک سو و عدم رابطه میان ایران و آمریکا از سوی دیگر تبدیل به یک عامل بازدارنده برای نزدیکی بیشتر دو کشور شده است اما با این حال میزان تماس‌های دوجانبه و سفرهای مقامات افغانی به ایران حاکی از علاقه دو کشور به نزدیک شدن به یکدیگر است و شاید اجلاس اخیر دوشنبه نقطه‌عطفی برای افزایش مناسبات طرفین نیز باشد.

احمدی‌نژاد دیروز با استقبال امام‌علی رحمانف وارد دوشنبه پایتخت تاجیکستان شد

■ دوشنبه دروازه شانگهای

امام‌علی رحمانف پیش از برگزاری اجلاس سه‌جانبه ایران، افغانستان و تاجیکستان عازم مسکو شده است تا در همایش کشورهای هم‌سود شرکت کند. در این همایش قرار است تحکیم همکاری‌های اقتصادی و کمک‌های انسان‌دوستانه بین کشورهای عضو و همچنین اوضاع امنیتی منطقه و جهان پس از تحولات سیاسی و نظامی اخیر در خاورمیانه مورد بررسی قرار گیرد. علاوه بر تاجیکستان، قزاقستان، روسیه، بلاروس، آذربایجان، ارمنستان، مولداوی، اوکراین، گرجستان، ازبکستان و قرقیزستان نیز اعضای هم‌سود هستند. از این رو انتظار می‌رود رحمانف با دستی پر از مسکو بازگردد و میزبانی اجلاس سه‌جانبه اخیر را عهده‌دار شود. حضور تاجیکستان در این نشست‌ها از یک سو و حضور این کشور در سازمان شانگهای به عنوان عضو موسس و همچنین تعلق‌خاطر فرهنگی این کشور با ایران، نگاه جدیدی به مناسبات تهران و دوشنبه افکنده است. با این نگاه دیگر تاجیکستان یک کشور کم‌اهمیت و کوچک در منطقه نیست بلکه کشوری است که با توجه به اهمیت جایگاه خود در منطقه می‌تواند سرپل خوبی برای اهداف کلان سیاست خارجی ایران باشد. ایران از یک سو متقاضی عضویت در پیمان شانگهای و از سوی دیگر دارای مناسبات گسترده سیاسی و اقتصادی با چین و روسیه است. از این رو تاجیکستان پارسی‌زبان معتمدترین کشوری است که با توجه به مناسبات نزدیک خود با چین و روسیه می‌تواند حلقه اتصال ایران با پیمان شانگهای باشد. از سوی دیگر ایران، تاجیکستان و افغانستان در سازمان‌های همکاری‌های اقتصادی اکو نیز عضویت دارند و در این راستا تعاملات مناسبی نیز داشته‌اند. گرچه اکو در این مدت نتوانسته نقشی بیش از یک سازمان اقتصادی ایفا کند اما تلاش‌هایی برای گنجاندن مباحث مهم امنیتی ازجمله مبارزه با تروریسم، قاچاق مواد مخدر و انسان و همچنین پولشویی صورت گرفته است. از قرار معلوم قرار است نشستی در آبان‌ماه سال جاری میان وزرای کشور عضو این سازمان در تهران برگزار شود که عمده این مباحث در این اجلاس مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

■ اهمیت ایران برای تاجیکستان

بی‌تردید اهمیت ایران برای تاجیکستان بیش از اهمیت تاجیکستان برای ایران است. از هم‌اکنون سفر احمدی‌نژاد به تاجیکستان بازتاب مثبتی میان احزاب این کشور داشته است. احزاب تاجیکی ضمن پررنگ‌کردن این سفر معتقدند که ایران به‌خاطر مشترکات زبانی و فرهنگی بیش از هر کشور دیگری فرصت حضور در این کشور را دارا است. اما باید توجه کرد که حتی احزاب سیاسی تاجیکستان بیش از هر چیزی به جاذبه‌های اقتصادی ایران توجه دارند و معتقدند کمک‌های ایران به توسعه اقتصادی تاجیکستان باعث افزایش نفوذ ایران در این کشور شده است. پیش از سفر احمدی‌نژاد به تاجیکستان، یک هیات تجاری ۳۰نفره عازم این کشور شده‌است. از این رو می‌توان گفت تاجیک‌ها به ایران به عنوان سرزمین مادری خود نگاه می‌کنند. سرزمینی که نه تنها قادر است در توسعه اقتصادی این کشور نقش‌آفرین باشد بلکه می‌تواند از لحاظ فرهنگی نیز به عنوان یک مرجع به آن بنگرد. در سالیان پس از استقلال تاجیکستان بسیاری از ادبا و هنرمندان ایرانی به تاجیکستان رفته و مراودات گسترده فرهنگی با همتایان خود برقرار ساخته‌اند.

آشنایی با ساختار سیاسی تاجیکستان

بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق، تاجیکستان در ۹ سپتامبر ۱۹۹۱ مقارن با شهریور ۱۳۷۰ به طور رسمی اعلام استقلال کرد و ایران نخستین کشوری بود که استقلال تاجیکستان را به رسمیت شناخت. تاجیک‌ها روز ۹ سپتامبر را به عنوان روز ملی و استقلال خود جشن می‌گیرند. در زمان حاضر ۸ حزب سیاسی که در وزارت عدلیه تاجیکستان به ثبت رسیده‌اند به‌طور رسمی در این کشور فعالیت دارند. به گفته رحمانف رئیس‌جمهور تاجیکستان ۳ هزار تشکل غیردولتی در بخش‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی در تاجیکستان فعالیت دارند. احزاب و گروه‌ها در تاجیکستان برای فعالیت باید جواز تاسیس از وزارت عدلیه این کشور دریافت کنند. احزابی که به طور رسمی در تاجیکستان فعالیت می‌کنند عبارتند از: حزب خلق دموکراتیک (حزب حاکم) به رهبری امام‌علی رحمانف رئیس‌جمهوری، حزب کمونیست به رهبری شادی شبدالوف، حزب نهضت اسلامی تاجیکستان به رهبری سیدعبدالله نوری، حزب دموکراتیک تاجیکستان به رهبری محمد روزی اسکندراف که در حال حاضر در زندان به‌سر می‌برد، حزب سوسیالیست به رهبری میرحسین نذریف، حزب سوسیال‌دموکراتیک به رهبری رحمت‌الله زائراف و حزب کشاورزی و حزب اصلاحات اقتصادی. از بین این احزاب، حزب خلق دموکراتیک، حزب کمونیست و حزب نهضت اسلامی در مجلس نمایندگان تاجیکستان کرسی دارند. براساس قانون اساسی تاجیکستان دین از سیاست جداست ولی با این حال آزادی‌های مذهبی در قانون این کشور تضمین شده است. در تاجیکستان رئیس‌جمهوری به عنوان رئیس دولت در راس قوه مجریه قرار دارد و از طریق انتخابات عمومی، مستقیماً با رای مردم برای مدت ۷ سال برگزیده می‌شود. امام‌علی رحمانف از ۶ نوامبر سال ۱۹۹۴ (۹ سال پیش) تا به امروز رئیس‌جمهوری تاجیکستان است. براساس قوانین تاجیکستان نامزدهای انتخابات ریاست‌جمهوری برای ثبت‌نام و گرفتن مجوز شرکت در رقابت‌های انتخاباتی باید امضای ۵ درصد از کل افراد واجد شرایط رای دادن را که در زمان حاضر حدود ۱۶۰ هزار نفر است داشته باشند. آخرین انتخابات ریاست‌جمهوری تاجیکستان حدود ۶ سال پیش، ۱۵ آبان ۱۳۷۸ برگزار شد و امام‌علی رحمانف نامزد انجمن حزب خلق دموکراتیک این کشور با کسب حدود ۲ میلیون و ۷۵۰ هزار رای (۹۶/۹۷ کل آرا) به عنوان رئیس‌جمهوری تاجیکستان انتخاب شد. دور بعدی انتخابات ریاست‌جمهوری تاجیکستان اواخر امسال ۶ نوامبر سال ۲۰۰۶ برگزار خواهد شد. نخست‌وزیر تاجیکستان «عاقل عاقل‌اف» است که توسط رئیس‌جمهوری انتخاب می‌شود. نخست‌وزیر دارای ۶ معاون و ۱۸ وزیر کابینه و ۱۰ رئیس کمیته است. معاونین نخست‌وزیر و وزرا را رئیس‌جمهوری انتخاب می‌کند و از سوی مجلس عالی تائید می‌شوند. با این حال از نظر ساختار حکومتی رئیس مجلس ملی که امروز عبیدالله‌اف عهده‌دار آن است و به عنوان شخص شماره ۲ جمهوری و در غیبت رئیس‌جمهور جانشین او است.

خبرها

درخواست اسپانیا برای میانجیگری ایران در بحران خاورمیانه

ایرنا: وزیر امور خارجه اسپانیا روز دوشنبه از جمهوری اسلامی ایران خواست از نفوذش در منطقه برای کاهش بحران کنونی میان لبنان و رژیم صهیونیستی استفاده کند. خبرگزاری رسمی اسپانیا – افه – به نقل از منابع دیپلماتیک گزارش داد که «میگل آنخل موراتینوس» این درخواست را در «یک گفت‌وگوی تلفنی طولانی» با «علی لاریجانی» دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران مطرح کرده است. افه یادآور شد که تماس وزیر خارجه اسپانیا با لاریجانی پس از آن صورت گرفت که «کاندولیزا رایس» وزیر امور خارجه آمریکا خواستار میانجیگری اسپانیا در حل بحران کنونی خاورمیانه شد. براساس این گزارش، رایس روز جمعه از موراتینوس خواست از روابط خوب اسپانیا با ایران و سوریه برای دستیابی به یک راه خروج از بحران کنونی استفاده کند. به گزارش افه، وزیر خارجه اسپانیا در همین راستا دیروز از لاریجانی درخواست کرد که ایران «فعالیت همراه با مسئولیت» برای کاهش بحران انجام دهد و در این زمینه، از نفوذش در منطقه استفاده کند. روزنامه آب‌ث چاپ مادرید نیز اوایل هفته جاری خبر داد موراتینوس روز پنجشنبه گذشته با منوچهر متکی وزیر خارجه ایران گفت‌وگو کرده بود اما محتوای این مذاکرات درباره بحران لبنان تاکنون فاش نشده است.

دفاع دولت سایه انگلیس از ایران

ایسنا: وزیر امور خارجه دولت سایه انگلیس از ترتیباتی که به ایران و کره شمالی اجازه دهد از برنامه‌های هسته‌ای غیرنظامی بهره‌مند شوند، حمایت کرد. به گزارش پایگاه اینترنتی ای‌پلیتیکس، ویلام هاگ وزیر امور خارجه دولت سایه انگلیس به غرب هشدار داد که اگر در سهیم کردن دیگر کشورها در مزایای فناوری هسته‌ای صلح‌آمیز با شکست روبه‌رو شود، دلیل اخلاقی در خصوص منع اشاعه سلاح‌های هسته‌ای را از دست خواهد داد. وی که روز دوشنبه در سخنرانی‌اش که در مرکز مطالعات بین‌المللی و استراتژیک لندن ایراد شد به بحث‌های منع اشاعه هسته‌ای پرداخت. وی از ترتیباتی که به ایران و کره شمالی اجازه دهد به برنامه‌های برق هسته‌ای غیرنظامی بپردازند حمایت کرد. هاگ گفت: باید بخشی از معامله بین‌المللی برای جلوگیری از اشاعه تسلیحات هسته‌ای انجام شود. وی اظهار کرد که بسیاری از کشورها آرمان‌های مشروعی برای پیشرفت در زمینه اقتصاد و فناوری دارند.